

УДК 378.091.12:364-051(045)

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2\(7\)-296-307](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2(7)-296-307)

Калинич Марія Василівна аспірантка кафедри освітнього і соціокультурного менеджменту та соціальної роботи, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, бул. Шевченка, 81, м. Черкаси, 18031, тел.: (093) 809-93-77, <https://orcid.org/0000-0003-3568-9971>

Данилюк Сергій Семенович доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, бул. Шевченка, 81, м. Черкаси, 18031, тел.: (097) 291-45-67, <https://orcid.org/0000-0002-0656-2413>

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Анотація. Сьогодні, коли життя без інтернету уявити собі практично неможливо, нам кожного дня трапляються на очі іноземні слова; неологізми, що мають іноземне коріння; та англіцизми, які змогли увійти до буденності нашої молоді вмиль. Хоча й проблему перекладу таких поодиноких незнайомих нам слів ми можемо вирішити одним кліком нашої комп'ютерної миші, то проблема підготовки досвідчених перекладачів потребує значно більших зусиль. Здійснюючи підготовку будь-якого фахівця, неодмінно важливо звертати увагу на те, яким чином здійснюється така підготовка. Адже без розуміння “чого саме?” потрібно професіоналу, професіоналом не станеш. Поняття професіоналізму в перекладознавчій галузі, напряду пов'язане з набором компетентностей, необхідних для оволодіння в процесі навчання. Взагалі, багато дослідників та науковців підтримують таку точку зору, що навчання фаховим перекладацьким компетентностям і є головним завданням у навчанні перекладу. В минулому, навчання методиці перекладу прирівнювалось до методики вивчення іноземних мов, адже вважалося, що для здійснення адекватного перекладу було достатньо гарно володіти двома мовами. Проте, сьогодні, з масштабним розквітом інформаційно-комунікаційних технологій, формування будь-якої компетентності, не кажучи вже про перекладацьку, набуло неабиякого значення. Виходячи тільки з цього, ми можемо спостерігати розвиток структури фахової компетентності майбутніх перекладачів у бік збагачення додатковими значущими елементами. Метою даної статті було описати та проаналізувати різні моделі фахової компетентності майбутніх перекладачів, які вже встигли стати фундаментальними. А проведений нами компаративний аналіз допоміг зрозуміти, які складники фахової перекладацької компетентності вже можна називати базовими та основними, та вказали такі, які на думку різних вчених, претендують називатись такими.

Ключові слова: структура фахової компетентності перекладача, компаративний аналіз, фахова компетентність перекладача, перекладач, перекладознавство, перекладацька компетентність, структура компетентності.

Kalynych Mariia Vasylivna Post graduate student of Pedagogical Sciences, Educational and Sociocultural Management Department of Bohdan Khmelnytskyi National University at Cherkasy, Taras Shevchenko Blvd., 81, Cherkasy, 18031, tel.: (093) 809-93-77, <https://orcid.org/0000-0003-3568-9971>

Danylyuk Serhiy Semenovich Doctor of Sciences in Pedagogy, Professor, Professor of Foreign Languages Department, Bohdan Khmelnytskyi National University at Cherkasy, Taras Shevchenko Blvd., 81, Cherkasy, 18031, tel.: (097) 291-45-67, <https://orcid.org/0000-0002-0656-2413>

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE STRUCTURE OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE TRANSLATORS

Abstract. Today, when life without the Internet is almost impossible to imagine, we come across foreign words every day; neologisms with foreign roots; and anglicisms, which were able to enter the everyday life of our youth in an instant. Although we can solve the problem of translating such rare words unfamiliar to us with one click of our computer mouse, the problem of training experienced translators requires much more effort. When training any specialist, it is important to pay attention to how such training is carried out. After all, without understanding “what exactly?” is needed to a professional, you will not become a professional. The concept of professionalism in the field of translation is directly related to the set of competencies required to master the learning process. In general, many researchers and scholars hold the view that teaching professional translation competencies is a major challenge in teaching translation. In the past, teaching translation methods were equated with teaching foreign languages methods, as it was believed that to carry out adequate translation two languages were enough. However, today, with the flourishing of information and communication technologies (ICT), the formation of any competence, not to mention translation, has become very important. Based on this, we can observe the development of the structure of professional competence of future translators in the direction of enrichment with additional significant elements. The purpose of this article was to describe and analyze various models of professional competence of future translators, which have already become fundamental. And our comparative analysis helped to understand which components of professional translation competence can already be called basic, and identified which of other that are mentioned by scholars claim to be called basic.

Keywords: structure of professional competence of a translator, comparative analysis, professional competence of a translator, translator, translation studies, translation competence, structure of competence.

Постановка проблеми. Оскільки поняття набуття, навчання та засвоєння фахових компетентностей майбутніми професіоналами (ФКМП) в галузі перекладознавства є процесом динамічним, то й проведення аналізу структуризації ФКМП не втрачає своєї актуальності.

Аналіз останніх досліджень. Для проведення даного дослідження взято матеріали напрацювань з теми ФКМП дослідницької групи РАСТЕ, дослідниці Сюзанни Гопферіх, проекту ЕМТ, харківських вчених Л.М. Черноватого та А.С. Ольховської.

Постановка завдання. Описати та проаналізувати різні моделі ФКМП; За допомогою компаративного аналізу порівняти результати досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних вчених.

Виклад основного матеріалу. Одним із ключових понять у методиці навчання перекладу є фахова компетентність перекладача та її структуризація. Дослідження вітчизняних та зарубіжних педагогів, психологів і лінгвістів дозволяють нам уточнити поняття «професійна компетентність перекладача», під яким ми розуміємо володіння комплексом компетенцій, які можуть бути своєчасно скорегованими в залежності від умов та професійних завдань, поставлених перед перекладачем, що забезпечують високу ефективність професійної діяльності [1].

Дослідженням цього поняття займалося багато відомих вчених-лінгвістів та перекладознавців, нижче ми наведемо приклади деяких фундаментальних досліджень із цього питання.

В Іспанії, в місті Барселона існує група дослідників під назвою РАСТЕ (Process of Acquisition of Translation Competence and Evaluation – Процес засвоєння й оцінювання перекладацької компетентності) під керівництвом Ампаро Уртадо робота, якої зосереджена на дослідженні перекладацьких компетентностей та їх підкомпетентностей. Ця команда завдяки емпірично-експериментальним дослідженням намагається обґрунтувати поняття перекладацької компетентності та процес її набуття в письмовому перекладі. Група РАСТЕ визначає перекладацьку компетентність як «приховану систему знань, необхідних для перекладу» [2]. Як правило, ці знання є декларативним (знання принципів перекладу та інших аспектів професійної перекладацької практики) та практичні/процедурні (спосіб, яким суб'єкти підходять до перекладу конкретного тексту та одиниць, які він містить).

Фактично, модель перекладацьких компетентностей запропонована цією дослідницькою групою складається з 5 підкомпетентностей та психофізіологічних компонентів які частково співпадають одна з одною під час їхнього функціонування (рис. 1) [3].

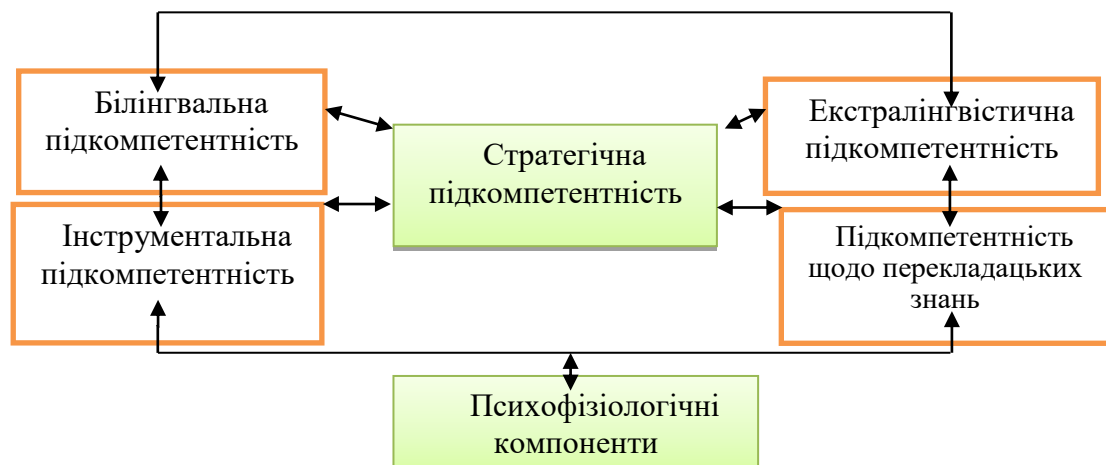

Рис. 1. Модель перекладацької компетентності розроблена групою РАСТЕ

1. Білінгвальна (двомовна) підкомпетентність це базові знання та навички необхідні для спілкування двома різними мовами. Сюди належить процес розуміння та відтворення, а саме: граматична компетентність; текстова компетентність (вміння поєднувати мовні форми для створення письмового чи усного тексту в різних текстових жанрах); ілокутивна компетентність (пов'язана з функціями мови); соціально-лінгвістична компетентність (стосується соціально-лінгвістичних контекстів, які залежать від таких факторів, як статус учасників, мета взаємодії, норми, що діють під час взаємодії тощо).

2. Екстралінгвістичну підкомпетентність складають енциклопедичні, тематичні та бікультурні знання.

3. Підкомпетентність щодо перекладацьких знань – це знання таких принципів перекладу, як процеси, методи, процедури тощо.

4. Інструментальна підкомпетентність полягає у використанні інструментів пошуку та обробки інформації: від документаційних джерел до інформаційних технологій.

5. Стратегічна підкомпетентність є найважливішою адже об'єднує всі інші, а також дозволяє вирішувати проблеми та забезпечує ефективність процесу перекладу. Вона передбачає контроль за процесом перекладу відповідно до мети перекладу та особливостей цільової аудиторії [4].

6. Психофізіологічні компоненти: когнітивні компоненти, різні поведінкові аспекти та психомоторні механізми. Це когнітивні компоненти, такі як пам'ять, сприйняття, увага, емоції, поведінкові аспекти, такі як цікавість, наполегливість, пунктуальність, критичне мислення, впевненість у собі, здатність оцінювати свої здібності, мотивація, здатність мислити творчо та логічно, аналізувати та здійснювати процес синтезу.

Під час перекладу всі ці компетентності переплітаються і між ними існує ієрархія. Стратегічна компетентність має вирішальне значення, оскільки вона контролює процес перекладу та виправляє недоліки інших компетентностей [2].

Ще на думку Маріси Пресас поняття стратегічної підкомпетентності було введено, щоб об'єднати всі інші компетентності (двомовну чи білінгвальну, екстралінгвістичну, підкомпетентність щодо перекладацьких знань, інструментальну), оскільки їх взаємозв'язок важко пояснити. Є дві причини цього явища:

1. неможливо всебічно пов'язати всі знання та навички, необхідні для перекладу

2. неможливо пояснити взаємозв'язки між усіма підкомпетентностями [5].

Загалом, модель дослідницької групи має визначальне значення для досліджень в галузі перекладознавства. Підкомпетентності мають чітку структуру та зрозумілий опис кожної з них. Ця модель фахової перекладацької компетентності має визначний вплив на історію методики навчання перекладу, адже на неї опираються всі провідні європейські вищі навчальні заклади, нею користуються в спеціалізованих школах та технікумах, на неї спираються дослідження як і першокурсників-студентів, так і кваліфікованих вчених-науковців.

В 2009 році науковиця Сюзанна Гопферіх запропонувала модель перекладацької компетентності, засновану на моделі групи РАСТЕ з одним новим підкомпонентом, під назвою «компетентність активації шаблонного перекладу», яка означає здатність «пригадувати та застосовувати певні (переважно специфічні) стандартні операції перекладу, які часто призводять до прийняття еквівалентів в мові перекладу» [6].

Модель за Гопферіх містить в собі 6 компетентностей, які є взаємозв'язаними та взаємозалежними (рис. 2).

Рис.2. Модель перекладацької компетентності Сюзанни Гопферіх

1. Комунікативна двомовна компетентність – вона відповідає двомовній компетентності групи РАСТЕ. В неї входять лексичні, граматичні, прагматичні, жанрові та специфічні знання двома мовами.

2. Галузева компетентність – де в чому схожа на екстралінгвістичну, запропоновану дослідницькою групою РАСТЕ. Вона передбачає наявність знань необхідних для розуміння тексту оригіналу, а також здатність розпізнавати, та усвідомлювати, які додаткові знання потрібно набути задля адекватного перекладу.

3. Дослідницько-інструментальна компетентність – відповідає інструментальній компетентності групи РАСТЕ. Передбачає використання паперових та електронних словників та енциклопедій, баз даних, використання пошукових систем та лінгвістичних корпусів, а також систем машинного перекладу.

4. Компетентність активації шаблонного перекладу – полягає в здатності пригадувати та застосовувати певні (переважно специфічні) стандартні операції перекладу, які часто призводять до прийняття еквівалентів в мові перекладу.

5. Психомоторна компетенція - це психомоторні здібності необхідні для читання та письма (за допомогою електронних засобів). Чим краще розвинена ця компетенція, тим менше потрібно витратити пізнавальних розумових здібностей, тим самим залишаючи більше часу та можливостей для вирішення інших пізнавальних завдань.

6. Стратегічна компетенція – як і в моделі дослідницької групи РАСТЕ, контролює виконання всіх інших підкомпетенцій. Як метакогнітивна компетенція, вона встановлює пріоритети та встановлює ієрархію між підкомпетенціями, є основою для так званої макростратегії. Наскільки суворо перекладачі дотримуються цієї макростратегії, залежить від їх стратегічної компетенції та конкретно їх мотивації, що може бути одночасно внутрішньою (задоволення від перекладу) або зовнішньою (оплата).

Застосування на практиці вищезазначених підкомпетенцій та контроль за ним, визначаються трьома факторами, які становлять основу моделі:

1. Перекладацькі завдання та норми перекладу;
2. Я-концепція перекладача/професійні звички, на який впливають теми та методи, що використовуються в теоретичному та практичному навчанні перекладу;
3. Психофізична готовність перекладача – інтелект, честлюбство, наполегливість, впевненість в собі тощо. Психофізична готовність перекладачів може вплинути на те, як швидко розвивається їх перекладацька компетенція: серйозний настрій на роботу і наполегливість у вирішенні перекладацьких проблем можуть прискорити розвиток перекладацької компетенції [6].

На нашу думку науковиця здійснила дуже вдале та доречне доповнення у вигляді компетенції активації шаблонного перекладу, до вже існуючої та на той час однієї з головних моделей перекладацької компетенції та зробила опис факторів, що становлять основу моделі. На нашу думку, Я-концепція перекладача та психофізична готовність перекладача стали доречною деталлю, якої нібито не вистачало портрету професійного перекладача.

У квітні 2007 року, Генеральний директорат з письмового перекладу Європейської комісії вирішив створити проєкт під назвою Європейський магістр з перекладу (European Master's in Translation, EMT) як основу для навчальних програм з перекладу.

Метою проєкту було створити наступне [7]:

- загальний опис завдань і компетенцій перекладачів, які відповідали б потребам перекладацької галузі та державних органів установ ЄС;
- проєкт європейського навчального плану, який відповідав би цим вимогам і таким чином зміг би підвищити статус та якість професії перекладача.

З метою покращення якості підготовки перекладачів шляхом впровадження європейської довідкової бази для магістерської програми з перекладу в усьому Європейському Союзі, група експертів проєкту також розробила модель

компетентностей перекладача. Відповідно до цієї моделі існує шість компетентностей, які загалом складаються з 35 підкомпетентностей. Кожна з них є однаково важливою, а зв'язки між ними є взаємозалежними (рис. 3).

Рис.3. Модель перекладацької компетентності, розроблена дослідницькою групою проєкту ЕМТ

Розглянемо детальніше кожен з них [8]:

1. Компетентність з надання перекладацьких послуг поєднує в собі два компоненти: міжособистісний та виробничий. Міжособистісний компонент стосується професійних аспектів роботи перекладача та пов'язаний насамперед із соціальною роллю перекладача, а також із відносинами між перекладачем та клієнтом, які розглядаються як в широкому сенсі (ринковий попит потенційних клієнтів), а також у вузькому (переговори з клієнтами, оцінка вартості наданих послуг). Він також включає елементи планування, управління, керування своїм часом та самооцінку, які були згадані як частина стратегічної компетентності в моделі дослідницької групи РАСТЕ. Інші аспекти, віднесені до цієї категорії, включають роботу в команді та дотримання професійних стандартів, роботу під тиском, дотримання термінів та інструкцій. Виробничий компонент стосується перекладу тексту відповідно до запиту клієнта та завдання для перекладу. Перекладачам може знадобитися обґрунтування деяких рішень перед клієнтом. Сюди також включено: обізнаність стратегій перекладу, виявлення проблем перекладу, а також до вичитування та редагування.

2. Другою компетентністю, визначеною експертною групою ЕМТ, є мовна компетентність, яка описує різні аспекти володіння мовою, а саме: знання

різних граматичних, лексичних та ідіоматичних структур, а також вміння їх використовувати на практиці та розуміти.

3. Що стосується міжкультурної компетенції, то в рамках ЕМТ це двокомпонентна конструкція, що складається з соціолінгвістичного та текстового складників. Соціолінгвістичний складник передбачає знання та вміння працювати з відмінностями в мовах перекладу та оригіналу. Текстовий складник передбачає виявлення та порівняння культурних елементів, а також можливість аналізувати макроструктуру та зв'язність тексту та відтворювати його відповідно до умов певного жанру та риторичних стандартів, а також складання, перефразування, реструктуризація, ущільнення, постредагування змісту документа. Перекладачі також повинні вміти визначати свої проблеми з розумінням тексту та вчитися вирішувати їх, а також знати, як витягти та узагальнити важливу інформацію в документі.

4. Компетентність інтелектуального аналізу інформації передбачає критичну оцінку надійності своїх джерел, розробку стратегій документального та термінологічного дослідження, включаючи роботу з експертами та ефективне використання технологічних інструментів для цієї мети.

5. Тематична компетентність пов'язана з попередньою компетентністю, оскільки перекладачам необхідно знайти інформацію, яка допоможе їм краще зрозуміти тему документа. Їм також необхідно розвивати свої знання про спеціальні галузі, їхні концепції, термінологію тощо.

6. І останнє, але не менш важливе, перекладач повинен володіти технологічною компетентністю, основними компонентами якої є ефективне та швидке використання ряду програмних засобів, які допомагають у перекладі, документальних дослідженнях, розпізнавання можливостей та обмежень машинного перекладу тощо.

Розглядаючи проект групи ЕМТ, можемо дійти висновку, що загалом проект заснований на розробках своїх попередників, проте основною та центральною компетентністю було обрано компетентність надання перекладацьких послуг. Також за допомогою розробок цієї групи було вдало та доречно додано до результатів попередників такі компоненти як, практичні та ринково-орієнтовані навички, що натеper грають провідну роль у формуванні компетентності майбутніх перекладачів.

Цікаво, що вітчизняні науковці не гірше всіх інших змогли виокремити свою ієрархію компетентностей, та змогли створити, на наш погляд, одні з найкращих та найвдаліших моделей фахових компетентностей перекладача. Ось, до прикладу Л.М.Черноватий, український вчений-лінгвіст запропонував модель, що має 5 складників, а саме [9]:

1. Білінгвальна компетентність, що поділяється на мовну, яка передбачає обізнаність двома мовами і мовленнєву, що використовується у межах мовленнєвої діяльності, яка задіяна у перекладі;

2. Екстралінгвістична компетентність – яка охоплює фонові знання, як от енциклопедичні та знання що стосуються певної галузи чи предмету.

3. Перекладацька компетентність - що охоплює загальні перекладацькі знання, разом з двома важливими підкомпетентностями : інструментальною, де передбачена робота з документальними та технологічними ресурсами та дослідницьку або пошукову.

4. Особистісна компетентність – ключове місце в якій займає психофізіологічний компонент (когнітивні, психомоторні та поведінкові механізми – пам'ять, увагу, психологічна стійкість), морально-етичну підкомпетентність (почуття відповідальності за якість власної праці; об'єктивність та надійність), підкомпетентність самовдосконалення, а також фахово-соціальну підкомпетентність (прийоми та норми спілкування у професійному середовищі, уміння пропонувати свої послуги на ринку праці).

5. Стратегічну – розглядається як надкомпетентність, інтегроване вміння перекладати, що ґрунтується на координації решти компетенцій у процесі здійснення перекладацької діяльності [3].

На нашу думку, ця модель є влучно побудованою, багатокomпонентною структурою, оскільки заснована вона на працях європейських попередників. Особливої уваги заслуговує точка зору науковця на особистісну компетентність і поділ її на підкомпетентності. Деталізація цих підкомпетентностей несе новий, ще небачений до цього погляд на психофізіологічні аспекти формування фахової перекладацької компетентності.

Наступною ми розглянемо модель фахової компетентності перекладача, запропоновану А.С. Ольховською. Вона визначає п'ять складників фахової перекладацької компетентності [10]:

1. Лінгвістична компетентність, яка як і всі попередники зазначає важливість знання обох мов, як рідної так і мови, на яку здійснюється переклад;

2. Інструментальна (технологічна) компетентність, яка передбачає знання та використання різноманітних ІКТ, як от машинний переклад, використання пам'яті перекладів, програм автоматизованого перекладу САТ, робота з системами управління перекладами (TMS – Translation Management Systems). Також дослідниця віднесла до цієї категорії такі навички, як робота над якістю перекладу та виокремила важливість знання новітніх технологій перекладу, таких як локалізація та краудсорсинг;

3. Пошукова компетентність, передбачає вміння знайти та ефективно користуватися віднайденою інформацією;

4. Екстралінгвістична компетентність за словами дослідниці має на меті володіння вузькопрофільною термінологією, вміння працювати в різних предметних галузях, а також знання міжнародних стандартів перекладу, наприклад EN 15038 Translation Services – Service Requirements, європейського стандарту з перекладацьких послуг;

5. Особистісна компетентність включає список різноманітних ознак, притаманних будь-якому фахівцю(готовність до навчання, самоосвіта), а також специфічні саме для перекладачів пункти: дотримання строків виконання перекладу та дотримання стабільної якості перекладу.

Порівнюючи модель перекладацької компетентності Алли Ольховської та її попередників, можемо бачити значний прорив інструментальної компетентності, пов'язаний з розвитком комп'ютерних можливостей для перекладу. Вона додала багато того, про що попередники навіть і не писали, а якщо й писали, то нічого конкретного не описували. Дослідниця додала до цієї компетентності й ті технології, які на той час були новітніми, і натеper є та будуть доречними й в майбутньому.

Таким чином, беручи до уваги всі представлені вище 5 зразків моделей фахових компетентностей майбутніх перекладачів (ФКМП), ми можемо здійснити компаративний аналіз. Для наглядності, внесемо всі складники в таблицю 1.

Таблиця 1.

Компаративний аналіз моделей ФКМП

Складові компоненти моделі ФКМП	Основоположник моделі ФКМП				
	Дослідницька група РАСТЕ	Сюзанна Гопферіх	ЕМТ група	Леонід Черноватий	Алла Островська
1. Білінгвальна (двомовна, комунікативна)	+	+	+	+	+
2. Інструментальна (дослідницько-інструментальна, технологічна)	+	+	+		+
3. Стратегічна	+	+		+	
4. Екстралінгвістична (галузева)	+	+		+	+
5. Щодо перекладацьких знань (перекладацька)	+		+	+	
6. Психофізіологічні компоненти (особистісна)	+			+	
7. Психомоторна		+			
8. Активації шаблонного перекладу		+			
9. Особистісна					+
10. Пошукова					+
11. Міжкультурна			+		
12. Інтелектуального аналізу інформації			+		
13. Тематична			+		

Дослідник Фредді Плассар, порівнюючи різні моделі перекладацької компетентності, включаючи модель групи РАСТЕ, зазначає, що вони мають

багато подібностей, незалежно від різниці в термінології. Перекладацька компетентність виступає тут як «макрокомпетентність» [11] або «суперкомпетентність» [12], що втілює різноманітні декларативні, практичні та когнітивні знання. Ми погоджуємося з цим, і вважаємо, що структура ФКМП, підсумовуючи дані таблиці 1, має включати такі базові компетентності: двомовну, технологічну, стратегічну та екстралінгвістичну.

Висновки. Отже, із зазначеної вище таблиці 1, можемо бачити, що абсолютним лідером ФКМП була, є і буде мовна компетентність, яку ще називають білінгвальна, двомовна, комунікативна. Не менш значущими, на думку дослідників, виявилися: інструментальна, ще називають дослідницько-інструментальна, технологічна; стратегічна; екстралінгвістична (галузева) компетентності та компетентність щодо перекладацьких знань (перекладацька). Саме їх ми і віднесемо до базових та пріоритетних компетентностей ФКМП. Як ми можемо бачити, 8 компетентностей залишились на середньому та низькому рівні значущості, що дає нам змогу проводити подальші дослідження в цій галузі знань, та піднімати їх, а також новітні складники на новий рівень.

Література:

1. Калинич, М. В. Сутність та структура формування фахової компетентності перекладачів художніх творів. Вісник черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: педагогічні науки. 2018. № 17. URL: <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3058>
2. Groupe PACTE (2007). Une recherche empirique expérimentale sur la compétence de traduction. In D. Gouadec (Ed.), Quelles qualifications pour les traducteurs? (p. 95). Paris: La maison du dictionnaire.
3. PACTE (2005): "Investigating Translation Competence: Conceptual and Methodological Issues", Meta, 50 (2), pp. 609-618.
4. Hurtado Albir, A. (2001): Traducción y Traductología, Madrid, Cátedra.
5. Kozlova, I., & Presas, M. (2005). Investigating translation competence: Conceptual and methodological issues. Meta: journal des traducteurs/Meta: Translators' Journal, 50(2), 609-619.
6. Göpferich, S. (2009). Towards a model of translation competence and its acquisition: the longitudinal study 'TransComp'. In S. Göpferich, A. L. Jakobsen, & I. M. Mees (Eds), Behind the mind: Methods, models and results in translation process research (pp. 11-37). (Copenhagen Studies in Language 37) Copenhagen: Samfundslitteratur. <http://gams.uni-graz.at/o:tc-095-187>
7. EMT expert group (2009). Developing a European network of translation programmes. http://ec.europa.eu/dgs/translation/programmes/emt/index_en.html
8. EMT expert group (2017). European master's in translation. Competence framework 2017. https://ec.europa.eu/info/resources-partners/european-masters-translation-emt/european-masters-translation-emt-explained_en
9. Черноватий, Л. М. Зміст поняття фахова компетентність перекладача як складової методики навчання. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2014, 2: 84-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_2_18
10. Ольховська А. С. Чинники успішного працевлаштування перекладача за фахом : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю «Переклад» (англійська мова). Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 116 с.
11. Plassard, Freddie. 2007. Lire pour traduire. Paris: Presses de Sorbonne Nouvelle;
12. Pym, A. (2003). Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In Defence of a Minimalist Approach. Meta, 48(4), 481–497. <https://doi.org/10.7202/008533ar>

References:

1. Kalynych M.V.(2018) Sutnist ta sructura formuvannia fakhovoi kompetentnosti perekladachiv khudozhnikh tvoriv [The essence and structure of the formation of professional competence of translators of works of art]. Visnyk Cherkaskoho natsionalnogo universytetu imeni Bohdana Khmelnytskogo - Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky national university. Series "pedagogical sciences",17. URL: <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3058> [in Ukrainian].
2. Groupe PACTE (2007). Une recherche empirique expérimentale sur la compétence de traduction. In D. Gouadec (Ed.), Quelles qualifications pour les traducteurs? (p. 95). Paris: La maison du dictionnaire.
3. PACTE (2005): "Investigating Translation Competence: Conceptual and Methodological Issues", Meta, 50 (2), pp. 609-618.
4. Hurtado Albir, A. (2001): Traducción y Traductología, Madrid, Cátedra.
5. Kozlova, I., & Presas, M. (2005). Investigating translation competence: Conceptual and methodological issues. Meta: journal des traducteurs/Meta: Translators' Journal, 50(2), 609-619.
6. Göpferich, S. (2009). Towards a model of translation competence and its acquisition: the longitudinal study 'TransComp'. In S. Göpferich, A. L. Jakobsen, & I. M. Mees (Eds), Behind the mind: Methods, models and results in translation process research (pp. 11-37). (Copenhagen Studies in Language 37) Copenhagen: Samfundslitteratur. <http://gams.uni-graz.at/o:tc-095-187>
7. EMT expert group (2009). Developing a European network of translation programmes. http://ec.europa.eu/dgs/translation/programmes/emt/index_en.html
8. EMT expert group (2017). European master's in translation. Competence framework 2017. https://ec.europa.eu/info/resources-partners/european-masters-translation-emt/european-masters-translation-emt-explained_en
9. Chernovaty L.M.(2014) Zmist poniattia fakhova kompetentnist perekladacha yak skladovoyi metodyky navchannia [The meaning of the concept of professional competence of the translator as a component of teaching methods]. Visnyk Zhytomurskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka - Bulletin of the Zhytomyr Ivan Franko State University, 2014, 2: 84-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_2_18 [in Ukrainian].
10. Olhovska A.S. (2016) Chynnyky uspishnoho pratsevlashtuvannia perekladacha za fakhom: navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv za spetsialnistiu "Pereklad"(anhliiska mova) [Factors of successful employment of a translator in the specialty: a textbook for students of higher education institutions in the specialty "Translation" (English)]. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University [in Ukrainian].
11. Plassard, Freddie. 2007. Lire pour traduire. Paris: Presses de Sorbonne Nouvelle
12. Pym, A. (2003). Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In Defence of a Minimalist Approach. Meta, 48(4), 481–497. <https://doi.org/10.7202/008533ar>